

Opgraving van een middeleeuwse nederzetting en een verkenning van een mogelijke ijzertijd vindplaats in het plangebied Hoge Hoek te Berkel-Enschot, Tilburg.

Afb. 1 Huisplattegrond en in de rechter onderhoek een waterput. Deze wordt oversneden door een rechthoekige kuil.

Inleiding

Maandag 26 november is bij de gemeente Tilburg de vondst van archeologische sporen en vondsten in wegcunetten in het plangebied De Hoge Hoek in Berkel-Enschot gemeld. Een veldinspectie op woensdag 28 november door de gemeente Tilburg bevestigde de aanwezigheid van een archeologische vindplaats op de bewuste locatie. Op vrijdag en zaterdag 30 november en 1 december is door ARCHOL BV het meest bedreigde deel van de vindplaats onderzocht. Op 3 en 4 november zijn de resterende wegcunetten van het plangebied geïnspecteerd op de aanwezigheid van mogelijke archeologische vindplaatsen.

1 De middeleeuwse vindplaats

De middeleeuwse vindplaats heeft circa 260 sporen opgeleverd waarin op het eerste gezicht één huisplattegrond, een bijgebouw, een waterput en een hooimijt/spieker te herkennen zijn.

De totaal onderzochte oppervlakte bedraagt 840 m² (zie bijlage 1).

Huis

Het huis heeft licht gebogen wanden, kenmerkend voor bootvormige huisplattegronden uit de middeleeuwen. De gebinten (dakdragende elementen) staan op zijn breedst circa 8,5 meter uit elkaar. Ongeveer 1,5 meter erbuiten zijn de wanden geplaatst. Het huis ligt oost-west en loopt aan de westkant buiten de put door. Na de bewoning zijn de palen eruit gehaald en hergebruikt, dit is te zien aan de uitgraafkuilen die zijn aangetroffen.

Er is geen oppervlaktehaard aan te wijzen maar in twee van de paalkuilen in de noordelijke lange gebint rij is een concentratie aan verbrande leem aangetroffen, waarschijnlijk zijn de restanten van de haard naderhand in de uitgraafkuilen gedumpt.

Opvallende kuil

In de oostelijke kopse kant is een opvallend rechthoekig spoor aangetroffen met een vrij rechte insteek en bodem. Het lijkt op een verdiepte kuil waarin artisanale werkzaamheden hebben plaatsgevonden (soort hutkom). Er zijn plattegronden bekend o.a. Nistelrode Zwarte Molen (2007) waar de ingangspartij in de kopse kant uit een grote soortgelijke kuil bestaat. Echter deze ligt meer naar buiten toe. In de kuil is een concentratie verbrande leem aangetroffen.

De rechthoekige kuil oversnijdt op zijn beurt weer een waterput.

Waterput

De waterput ligt voor de helft in het vlak en is circa 5m in diameter en heeft een kern van 1,90 m. De waterput is niet verder onderzocht.

Sporenclusters

Direct ten noorden en ten zuiden van het huis liggen sporenclusters. In de noordelijke cluster is minstens één bijgebouw te herkennen. Na analyse van de zuidelijke cluster zal mogelijk nog een huis te reconstrueren zijn.

Spiekers

In het noordelijke deel van de put liggen nog minstens twee spiekers. Het is mogelijk een vijf palige hooimijt en/of een vierpalige spieker.

Aard en datering

Op grond van de typologie van het hoofdgebouw en het vondstmateriaal kunnen de sporen in het wegcunet in de Volle middeleeuwen worden gedateerd (1000 tot +/-1250). We hebben te maken met de resten van ten minste een erf. Mogelijk liggen er meerdere erven in de omgeving en strekt de nederzetting zich verder in alle richtingen buiten het wegcunet uit.

Fysieke kwaliteit van de vindplaats

De gaafheid van de sporen is goed, zoals te verwachten is bij een vindplaats onder een plaggendek. De top van het oorspronkelijk bodemprofiel is opgenomen in het afdekkende plaggendek, maar de sporen van de vindplaats zijn nog goed bewaard gebleven. Lokaal komen in het vlak wel smalle verstoringen door drainagebuizen voor, maar deze verstoring is minimaal.

De middeleeuwse sporen zijn vaak brede, diep uitgegraven kuilen geweest en dat is in de coupes nog wel te zien waarbij de diepte van de sporen tussen de 20 en 80 cm ligt. De goede conservering van de vindplaats blijkt ook uit het feit dat kleinere, ondiepe sporen nog goed bewaard zijn gebleven. De goede conservering van de grondsporen hangt samen met het afdekkende plaggendek dat de vindplaats beschermd heeft tegen verstoringen door latere agrarische bodembewerking.

In de onderstaande foto is te zien dat een paalkuil door het plaggendek wordt afgedekt.

2 Prehistorische vindplaats

Circa 90m ten noorden van de middeleeuwse nederzetting is in het wegcunet nog een aantal sporen aangetroffen die op basis van de lichte, homogene vulling een oudere datering lijken te hebben dan de sporen in het zuiden. Bij het couperen van een van de sporen is (IJzertijd) aardewerk aangetroffen (zie foto hieronder).

De sporen liggen verspreid op een dekzandkop/rug en er is nog geen structuur te herkennen (bijlage 2).

Op de dekzandkop is weinig overgebleven van het oorspronkelijke bodemprofiel. De kop is geëgaliseerd en opgehoogd met esdek. De mate van versterking van het oorspronkelijke loopoppervlak is echter wel te overzien aangezien een klein paalspoor bij het couperen nog 17 cm diep bleek te zijn. Tevens is er onder het esdek nog her en der een restant van de B(/C) aangetroffen.

Bijlage 3: overzicht puttenkaart en profielen

Bijlage 4: profiel van put 4. Legenda: zwart is de recente BV (S5000), donkerbruin is esdek (S5010), donker grijs is oudere fase esdek (5015), donker geel en licht geel is C-horizont, resp. jong en oud dekzand (S5030). Rood is oude akkerlaag (S5020) en oranje is restant B (B/C, S5025).

Bijlage 5: Hoogtekaartje van beide vindplaatsen. De middeleeuwse en prehistorische vindplaats liggen mogelijk op dezelfde dekzandkop/rug. Direct ten zuidoosten van de prehistorische vindplaats is een depressie in kaart gebracht waarin een klein aantal sporen is aangetroffen die bij de postmiddeleeuwse activiteiten horen. De kuilen hebben dezelfde opvulling als de opgebrachte grond.

Bijlage 6. Zone middeleeuwse vindplaats.

137800

spiekers

bijgebouw

huis

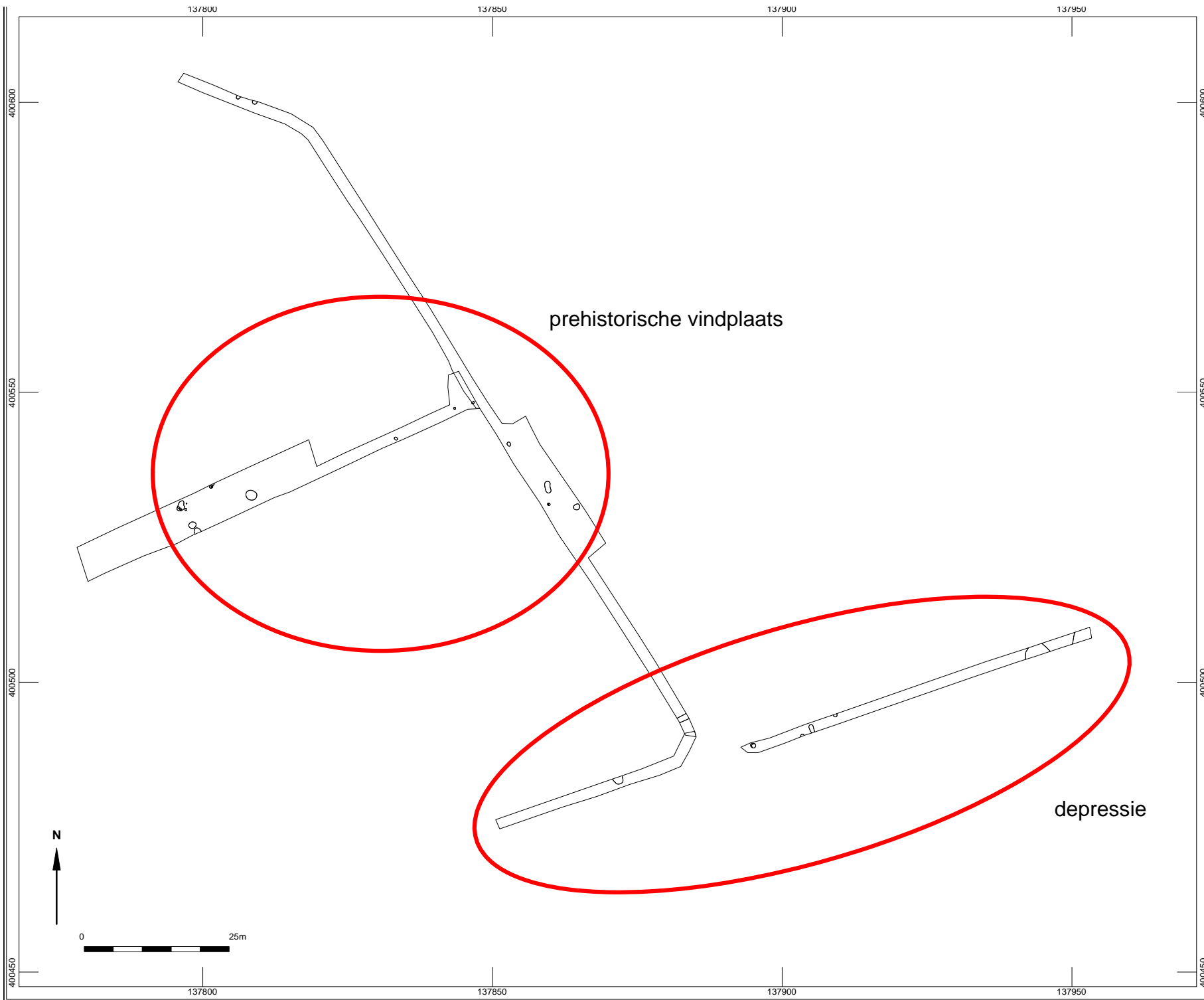
sporenconcentratie

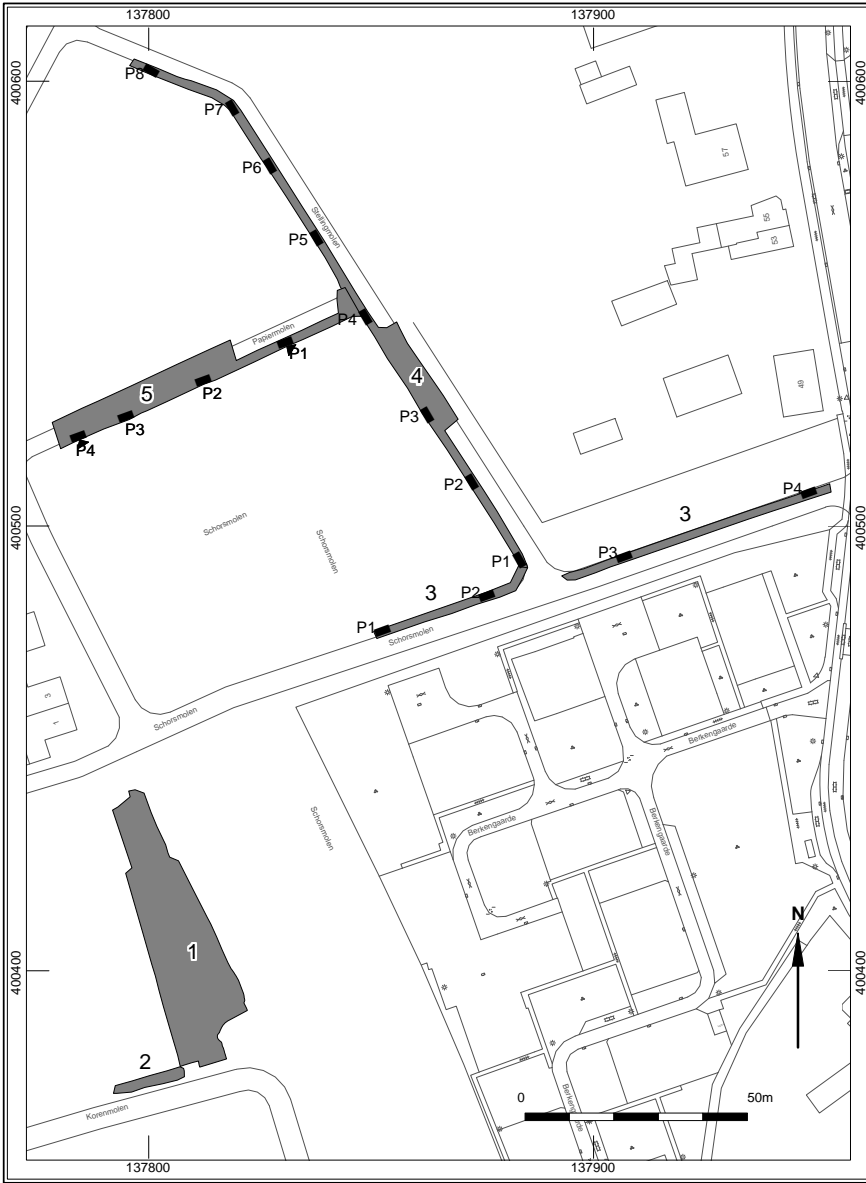
400400

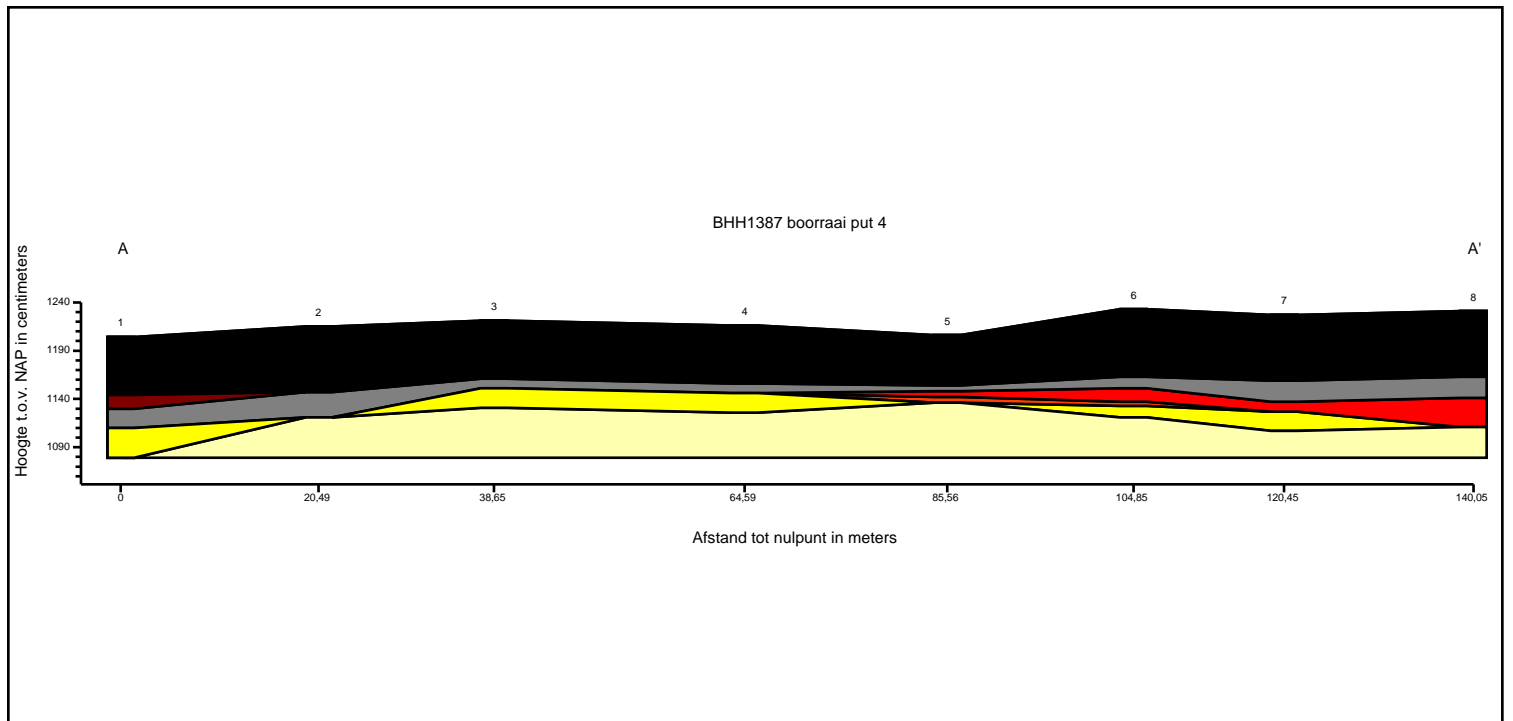
400400

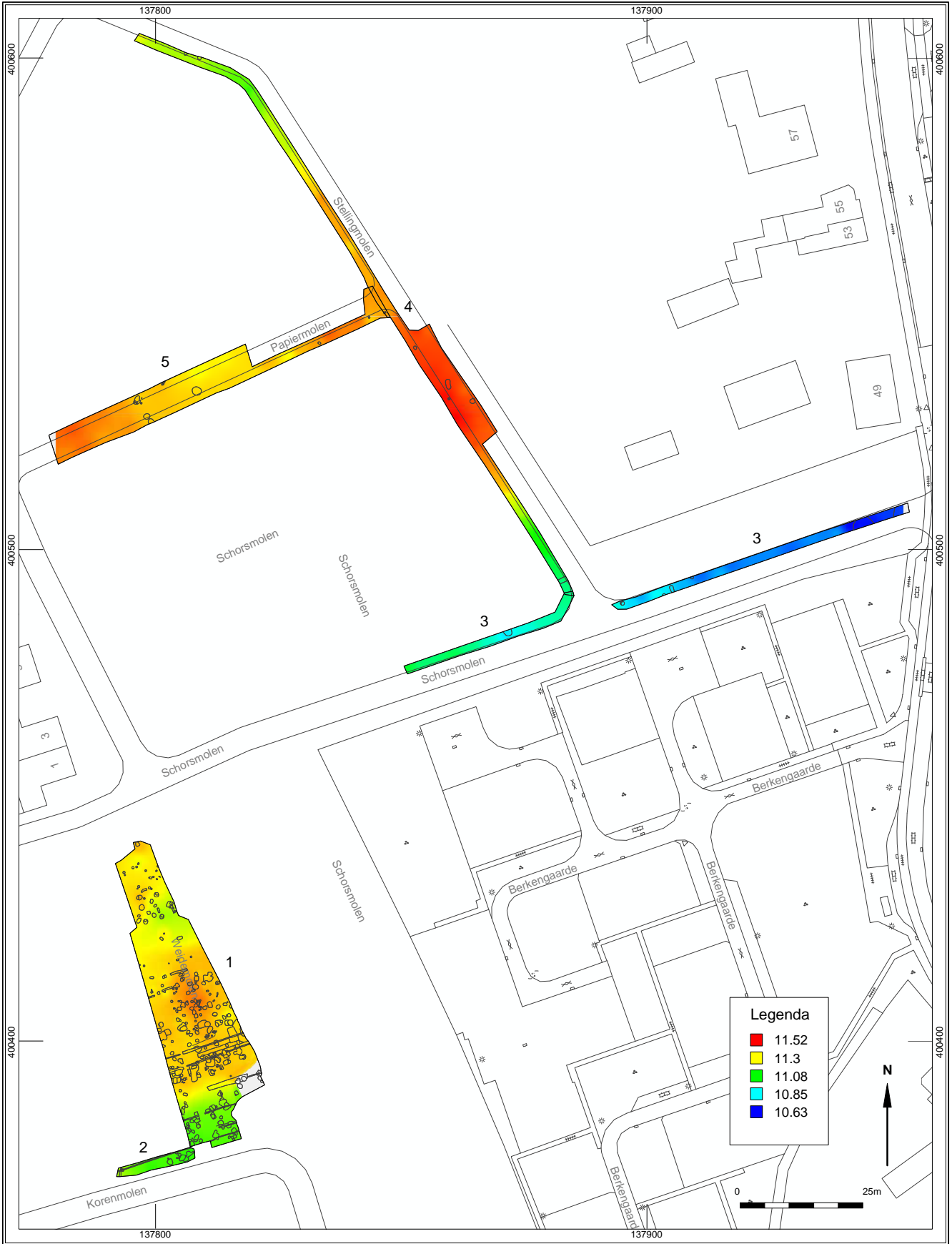
137800

Legenda

■	11.52
■	11.3
■	11.08
■	10.85
■	10.63

